

Fri os fra det onde

Offer for en 'bornedal' Af Jes Nysten

I John Fowles roman "Offer for en samler" møder vi en mand, der er passioneret sommerfuglesamler. Meget systematisk og omhyggeligt bliver hver enkelt sommerfugl sat op med en nål på en tavle, undersøgt og beskrevet. En dag observerer han en ung kvinde på gaden, som han bliver optaget af. Hun bliver hans nye 'samleobjekt': holdt fanget, jagttaget og mentalt dissekeret med samme distancerede opmærksomhed som sommerfuglene.

Jeg kom til at tænke på denne sommerfuglesamler, da jeg så "Fri os fra det onde", for Ole Bornedal har samme distancerede opmærksomhed på de sære væsener, der befolker hans univers. Han fanger dem, lader dem bakse rundt, mens han iagttager deres sære bevægelser og spidder dem til sidst op på tavlen, hvorefter han prenter sine alvorstunge betragtninger under hvert enkelt af de indfangne individer - skrevet med store bogstaver og et væld af litterære, filmhistoriske og teologiske referencer, så ingen skal kunne være i tvivl om, hvad der her er på færde. Her prædikes, her doceres, men uden varme, uden empati.

Sommerfuglesamleren viser stolt sin samling frem; man kigger høfligt med og kan godt i sit stille sind undre sig over hans smag. Man takker pænt af og forsvinder ud på gaden, der gudskelov er befolket med ganske almindelige mennesker. Hvilken lettelse.

Filmen folder sig ud som en grotesk historie om to meget forskellige brødre (med adskillige bibelske forbilleder), der efter mange år uden kontakt med hinanden mødes i den fædrene jyske udørk. Dette udløser en veritabel blodrus, der sikkert ville have været undgået, hvis ikke den skidtvigtige Johannes partout skulle tage sin mondæne storbyhumanisme og anstændighed med herud, hvor det rigtige danske folk bor og forstår at feste igennem og ikke gider regler, Blachmann, menneskerettigheder eller bare en smule omtanke. Var Johannes ikke dukket op og ville beskytte den bosniske flygtning Alain – poetisk kaldet 'Neger-Alan' – så havde brormand Lars og resten af byens bøller, anført af stedets 'godfather' Ingvar, gjort kort proces med dette udanske afskum, der var udset til at være skyld i Ingvars kones død. Men nu skal vi trækkes gennem et sand voldsorgie – 'krydret' med en massevoldtægt af Johannes uforskammet dejlige kone og nedskydning af den lokale læge og stedets politibetjent.

Filmen er spækket med religiøse/teologiske referencer; bl.a. optræder en fotokopi af en ny salme på et centralt sted (så vidt jeg kunne se, var det en salme om den fraværende Gud) og fraser af Ingvar som "Gud er tavs. Han taler ikke mere til os. Så må vi tage ordet!". Men er det Guds ord i menneskemund at kaste sig ud i et blodigt hævntogt? Samme Ingvar fremsiger med stor patos hele Fadervor med et skarpladt gevær i hånden, hvorefter han skyder den lokale politimand. Er vi her midt i en travesti over en senmoderne dansk (mis)forståelse af et gammeltestamentligt univers, eller er det bare sjov og ballade? Man kan nu og da komme til at forveksle ophobning af smarte citater med dybsindighed.

Den køligt kalkulerende observering, som vi er vidne til, bliver understreget af, at hele historien er omkranset af en fortæller, en dæmonisk udseende kvinde, der træder frem og tydeligt signalerer, at dette er en leg; og vi ser da også som slutbillede de to – nu forenede brødre – med deres fruer og smil på læben forlade dette i bogstaveligt forstand gudsforladte sted.

Ole Bornedal har selv karakteriseret dette som en moderne parallel til et græsk drama, men dertil er historien simpelthen for usammenhængende, og der finder ingen egentlig katarsis sted, endside ægte forsoning; en mulighed for en spejling i figurerne mangler også på grund af den voldsomt stiliserede form. Det hele ender i ingenting. Rigtigt er det, at filmen er super stilfuld og lækkert lavet, på kanten af det blærede. Men desværre er det spildte kræfter. En historie om ondskab blev det aldrig til.

Filmfakta

Danmark 2008 - Instr. og manus: Ole Bornedal - Medv.: Lasse Rimmer, Lene Nystrøm, Jens Andersen, Pernille Valentin, Bojan Navojec - 97 min. - Biografpremiere d. 3/4 og på DVD d. 23/9 2009 - Udlejning/pressebilleder © SF Film

Links

<http://www.cinemazone.dk/review.asp?id=7283&area=3>

<http://www.philm.dk/default.asp?CallParam=visfilm&IdParam=2528>

<http://variety.com/2009/film/markets-festivals/deliver-us-from-evil-2-1200475954/>